

aandelige Kræfter er ifølge Sagens Natur selve Ombendelsen." *Johann Adam Osiander* siger: „Mennesket konkurrerer (medvirker) ikke til sin Ombendelse, Bod og Levendegjærelse hverken ved den frie Viljes Kræfter, hvilket er Papisternes Lære, ei heller ved at anvende den forekommende Naade, som er *Hornejus's* og hans Meningssjællers Anskuelse." Endelig siger *Andreas Knops*, som var Professor i Skara i Sverige: „Om man derfor siger, at et endnu ikke ombendt Menneske handler af egne Kræfter og bliver kun ved Naaden understøttet, eller man siger, det handler med Kræfter, som han har faaet ved Oplysningen eller den bistaaende Naade, saa bliver i begge Tilfælde paa en urigtig Naade forudsat, at han allerede lever og er udrustet med Livskræfter. Ved de Kræfter, som stjenkes Mennesket ved den forekommende og tilberedende Naade, bliver Mennesket uden al dets Medvirken kun forberedt til lidt efter lidt at modtage større Naadevirkninger og til Annammelse af det aandelige Troeskiv. Men hine Kræfter strækker sig ikke saa langt, at Mennesket før sin istandbragte Ombendelse kunde virke Noget med Gud." Disse og lignende Vidnesbyrder kjender Prof. Schmidt. Han har selv engang været med at forfaste denne Lære og vidnet derimod. Hvorledes staar han nu? Er han ogsaa nu rede til at forfaste den, eller tror han nu, at den er ret?

Prof. Moh: Lad os i Rolighed sidde og se paa dette Punkt; dette er vigtigt. Jeg tror, I vil se, at I maa give Naademidlerne saa stor Magt, at naar de kommer til Menneskene, saa kan de ombendes. Her er ikke Spørgsmaal, om vi forstaar, hvorledes det gaar til, at et Menneske ombendes fremfor et andet, men Spørgsmaalet er om det Faktum, at Naademidlerne har Kraft til at omvende Enhver. Sæt at en Mand, som ikke kan forklare, hvorledes Kristi Legeme og Blod er i Nadveren, derfor vilde negte, at Kristi Legeme og Blod er tilstede i Nadveren. Man vilde da sige: Spørgsmaalet er ikke om, hvorledes, men om du tror det Faktum. Saaledes her. Spørgsmaalet er ikke, hvorledes ombendes Menneskene, men om Menneskene kan ombendes, naar Naademidlerne kommer til dem. Kunde vi blive enige om, at det er Sandhed, at naar Gud kommer i Naademidlerne, saa kan Mennesket ombendes, saa tror jeg nok, vi skulde blive enige i det Øvrige. Det er en himmelvid Forskjel paa dette: Hvorledes Mennesket ombendes, og: at Mennesket kan ombendes, naar Gud talder paa det. Netop ligesom i Exemplet om Nadveren. Lad eder ikke skræmme af, at Nogle begynder at ville forklare hvorledes; det blir en Hemmelighed for mig, hvorledes Mennesket ombendes; men at Naademidlerne bærer Kraft i sig til Alles Ombendelse, det tror jeg er Sandhed, og derom er Striden. Blir vi enige om dette, saa kan vi senere tale om Naaden, hvorpaa Mennesket ombendes.

Past. H. A. Stub: Synes, Prof. Mohn har Ret i det, han

lægde; hvorfor der er bleven Strid, er, fordi man har gaaet ind paa at forklare Ting, som ikke kan forklares, fordi de er ikke aabenbarede i Guds Ord. Jeg er enig i, at vi skal se paa, hvad Skriften lærer. Jeg tror, Alle er enige i, at naar den Hellig Aand kommer med Budskabet: Alt er rede! og Opfordringen: Kommer til Bryllup! da kommer Gud for at faa Alle til at komme og modtage Jndbydelsen.

Evangeliet paa 20de Søndag efter Trinitatis er nævnt. Jeg prædikede Søndag i Hesper over det Evangelium og fremholdt Guds almindelige Naade til Alle, at Gud kommer til alle Adams Børn, at disse har Gud at takke for Goderne og Gaverne, at de, som ikke faar Goderne, har sig selv at takke derfor. Østerlandsk Skif var at sende Bryllupsklædning til de Jndbudne; de, som nu modtog den, forstod det dog ikke saa, som om de havde sig selv at takke derfor, men Jndbyderen; de, som ikke modtog den, havde sig selv at takke, fordi de foragtede Bryllupsklædningen. Kunde man blot enes om dette, at naar Gud kommer i Ordet, da er det, for at Alle kan komme, da var Meget bundet paa Bei til Enighed.

Past. L. Parfien: Her har været ført daarlig Tale, idet man har tillagt hverandre Værdomme, som den anden Part ikke fører eller vedtjender sig. Med Hensyn til den Kraft, som Gud giver i sit Ord, vil jeg henvise til „Sandhed til Gudsfrugtighed“ Sp. 478: „Hvad er Guds Kald? At han ved sit Ord rører Menneskenes Hjærter, ved Evangelium i Særdeleshed aabenbarer denne sin Naade, tilbyder den alvorlig og giver med det Samme Kraft til at antage den. 2 Tim. 1, 9.“ Dernæst til det Spørgsmaal: „Antager alle Mennesker Guds Kald? Nei, Mange imodstaar det. J modstaar altid den Hellig Aand.“ Dernæst til det Spørgsmaal: „Naar man ikke modstaar, hvad virker det? Gudsdommelig Dødsning.“ Dernæst oplæste Taleren en Del af et Citat af Quenstedt, som Svar paa det Spørgsmaal: Hvoraf kommer det, at der i den hellige Skrift saa ofte blir tilraabt Mennesket, at han skal omvende sig, da han dog ikke selv kan omvende sig? Se „Kirketidende“ 1884, No. 34.

Past. Erdahl: Der var i Satterne om Guds almindelige Naade Tale om Naademidlerne, hvad vi forstaar ved dem. Gud er ved sin Søn bleven forliget med Verden, Sønnen har bragt Faderen et Sindelag, som heder Naade, saa han ser anderledes paa Menneskene nu, end om Sønnen ikke havde været paa Jorden og bragt Forligelse. Nu har Gud givet Naademidlerne, og i disse kommer Gud til os med sit Sindelag, sin Naade; det er den Englerøst: Fred paa Jorden. Det er en kraftig og virksom Røst, som tager fat paa Mennesket. Naademidlernes Kraft er ikke Noget, som kun kommer hen til Mennesket, men de tager fat paa Mennesket og arbejder paa det, dette er uundgaaeligt. Et Exempel: En gaar frem paa en Bei, der kommer

En og møder ham, vil vende ham om, siger ikke blot til ham: „det er bedst, du vender om“, men tager ham og vender ham om. Men naar han nu dog gaar i samme Retning som før, saa sker dette trods den virksomme Kraft til at vende ham. Vor Modpart vil have ind et „dersom“ eller en Betingelse i Guds Raadefald; før vil de ikke være tilfredse. De vil bringe et „Forhold“ paa Menneskets Side ind i Guds almindelige Raade, et „dersom“ i Guds Sindelag; men her er ingen Betingelse.

Past. H o m m e: Vil svare lidt paa B. Petersens forrige Tale. Han sagde: Det er en Hemmelighed, hvorfor En blir omvendt, en Anden ikke. Ja saaledes var det i gamle Dage, men anderledes er det nu, naar man paa Guds almindelige Raade har sat denne Port: Udvælgelsen. Naar jeg har denne Port og vil tale, som jeg tror, saa siger jeg ikke: det er en Hemmelighed, hvorledes En omvendes, en Anden ikke, en Hemmelighed, hvorfor En udvælges, en Anden ikke, hvorfor En opholdes i Troen indtil Enden, en Anden ikke. Alt dette løses ved Udvælgelsen, naar nemlig denne Udvælgelse skal skabe, virke, sørge for Alt, som hører til vor Salighed; thi det er da ikke for Alle, men blot for Nogle, de Udvalgte. Jeg beder, man vil fare lempelig med mig, hvis jeg har talt galt. I taler om Saliggjorelsens Orden, vi ogsaa; men eders Udvælgelse er Porten. I gamle Dage var vi enige om dette: Hvorledes vi omvendes, ved vi ikke; dette tror jeg fremdeles; men jeg forstaar ikke, at I kan tro det, naar I sætter Udvælgelsen som Porten; thi den klarer Alt, Saliggjorelsens Orden er da Resultatet af Udvælgelsen.

Past. R o r e n: Vore Satser negter ikke, hvad Prof. Mohn paaستاar. Prof. Schmidt lærer ligesom vi, at Guds Raade er almindelig, og saa mener han, at dersom han skal gennemføre denne Være, saa maa han gjøre det med følgende Raisonnement: Der er kun en Vilje hos Gud. Gud maa derfor gjøre Alt ligt for alle Mennesker. Deraf følger, at Ordet maa være ligt for alle Mennesker, og at Ordet maa bringe samme Kraft til alle Mennesker. Skal nu dette (som ogsaa vi lærer), virkelig være sandt, saa (slutter Prof. Schmidt videre) maa Gud i alle Mennesker virke, at de faar Evne, det vil sige, kommer i Besiddelse af Evne til at omvende sig. Saa langt er da Alt ligt. Mere kan Gud ikke gjøre. Nu indtræder Forstjellen. Hvorfra kommer den? Fra Gud kommer den ikke; det forbyder den almindelige Raade. Altsaa maa Forstjellen komme fra Menneskene. Hvorledes maa nu dette ske? Jo, der maa være Noget, som Menneskene skal gjøre, og som de nu, da Gud har givet dem Alle Evne, enten kan gjøre eller kan lade være at gjøre. Af dette vil det da afhænge, om de bliver omvendte eller ikke bliver omvendte. Endnu har Mennesket altsaa ikke Raaden, men der maa være Noget, som det staar til Mennesket

enten at gjøre eller ikke at gjøre, og som det maa gjøre, om det skal
saa Naaden. Deraf vil Forskjellen komme. Lad være, at dette er
aldrig saa liden eller ringe en Ting, lad det være en nok saa ubety-
delig Sag, det, som det saaledes staar til Mennesket at gjøre — det
maa dog være dette, hvorefter det afhænger, at der bliver en Forskiel
i Resultatet, saa at den Ene faar Naaden, den Anden ikke. Altsaa
kommer der ud af dette Raisonnement den Lære, at „naar et Men-
neske gjør, hvad der staar til ham, saa giver Gud ham visse sin
Naade“. Men dette er en Lære, om hvilken den lutherste Betjendelse
(Schmalk. Art.) afgiver følgende Dom: „Saadanne og mange lignende
Lærdomme er komne af Bankundighed og Uvidenhed baade om Syn-
den og om Kristus, vor Frelser, en ret hedenst Lære, som vi ikke
kunne taale.“

Past. Muus: Foreslaar, at vi Alle antager den Sandhed:
Naar Gud kalder paa Mennesket, kan det omvende sig.

Dette Forslag blev henlagt med 68 mod 41 Stemmer.

Past. Røren: Stemmer mod, fordi det er tvetydigt.

Past. H. A. Stub: Stemmer mod, fordi dette Forslag bringer
Forvirring ind i Forhandlingerne.

Past. Muus: Foreslog dette, fordi jeg vilde høre, om man
vilde indlade sig paa det.

Past. J. M. Dahl: Naar vi spørger, om Gud i Omvendelsen
tager Hensyn til Menneskets Forhold, saa maa ikke Maaden lades
ud af Betragtning, hvorpaa Gud tager Hensyn til Menneskenes For-
hold. Vi er vist alle enige i, at Gud ikke tog Hensyn til Menneskets
Forhold som fortjenstligt eller som medvirkende. Et andet
Spørgsmaal er det, om ikke Menneskets Forhold i Omvendelsen kom-
mer i Betragtning som en Forudsætning eller Betingelse
for Omvendelsens Indtræden. Jeg tror, indtil jeg blir
bedre belært, at saa er Tilfældet, men jeg forstod, at Past. M. Thor-
sen ved sine Udtalelser benegtede det. Gud handler med Mennesket
som et ethisk Væsen; endog før Syndefaldet vilde Gud ikke sætte
Menneskene ind i den endelige Fuldkommenhed, uden at han behand-
lede dem som frie Væsener, ved at sætte dem paa Prøve, eller som
Augustin siger: Gud skabte dem med den Mulighed, at de kunde synde
og falde, men at de gennem en Prøve skulde komme i den Tilstand,
at de ikke kunde synde og falde. Netop fordi Menneskets Forhold der
kom i Betragtning, har de Ansvar for sit Forhold i Prøven.
Derfor den, som benægter, at Menneskets Forhold paa nogen Maade
kommer i Betragtning i Omvendelsen, han benægter i Grunden ogsaa
ethvert Ansvar paa Menneskets Side. For Exempel. Naar der er
Krig mellem Frankrig og Sina, saa bærer ingen af os Ansvar derfor,
da, saavidt jeg ved, vort Forhold der ikke kommer i Betragtning.

Derimod bærer enhver af os Ansvar for den Krig, som er i den norske Synode, fordi vort Forhold der kommer i Betragtning, og det var vel, om vi alle lagde os dette paa Hjerte.

Prof. Larsen: Evangeliet paa 20de Søndag efter Trinitatis er nævnt. Jeg vil spørge, om man har bedet som i Kollekten: „men om vi falde og besmitte vort Bryllupsklædebon, hvilket din Søn Jesus Kristus har isørt os, da hjælp os“ o. s. v. Dernæst maa jeg udtale min Bedrøvelse over den Naade, hvorpaa vor Lære trods Alt, hvad vi siger om Naademidlernes Tilstrækkelighed, fremstilles, især af Hartmann og Bockman. Det er oprørende, og jeg anser det næsten som en haabløs Sag at forhandle med dem. Mohns Tale glædede mig meget. Naar Gud kommer, saa er vi ikke hjælpeløse, da kan ethvert Menneske omvende sig, det staar fast; men dette trænger Forklaring, da Ordet „kan“ er tvetydigt. Vil man forstaa det saa, at der i Mennesket er en Kraft, eller at der sættes ind i Mennesket en Kraft, som det kan bruge, da blir det galt. Spørgsmaalet mellem os er: Er det Gud alene, som virker ikke alene det, at Mennesket vil omvende sig, men ogsaa det, at Mennesket omvender sig? Er det Gud alene, som ikke blot giver Kraft, men og udvirker det, at Mennesket bruger denne Kraft? Afhænger Saligheden af Gud alene? det er Spørgsmaalet. Svarer man ja, saa er det godt og rigtigt, svarer man nei, saa er det galt. (M u s: Jeg har aldrig svaret nei.) Jeg har mange Beviser derpaa. (O t t e s e n: Netop af Mus.) Den Lære, at Naademidlerne giver en saadan Kraft, som det endnu uomvendte Menneske kan bruge til sin Omvendelse, den er falsk.

Prof. Schmidt: Naturligvis vil gjerne den anden Side staa fri og ren for al Determinisme, medens den beskylder os for Pelagianismus, Rationalismus o. s. v. Prof. Larsen forlanger ved sine Spørgsmaal et simpelt ja eller nei og mener, at disse Spørgsmaal ikke er tvetydige; men hans sidste Spørgsmaal er tvetydigt. Past. Koren siger, vi lærer meritum congrui, det er en forfærdelig Lære. Vi lærer, at Gud kommer med Naade og har Vilje til at omvende Alle, han kommer med Kraft til Alle, men det kommer an paa, om denne Kraft blir brugt. Eller er det saa, at fordi Gud ikke har behaget at gjøre En salig, derfor blir han ikke salig. Vi gaar imod den Lære, at Gud har besluttet at gjøre Mennesket trods Alt saligt; dette er Absolutisme. Spørgsmaalet er, om Guds almindelige Naade er lig for Alle. Man raaber: Skrift, Skrift, men man svarer ikke paa de Skriftsteder, som er anførte, f. Ex. Esaias 5, 1—5. Koren latterliggjør den i disse Skriftsteder indeholdte Lære. Jesus siger: Jeg vilde ikke. De har Frihed og Gode til Omvendelse, naar Gud har villet samle dem ved sit Naadefald. H v o r l e d e s dette gaar til, ved vi ikke, det er en Hemmelighed. Derfor J paa den anden Side læ-

rer, at Gud gjør Forskjel, saa kan I sætte Eder i Genf med eders Hemmelighed.

Prof. Olvisaker: Vil begynde, hver jeg forrige Gang slap, med at vise, at den lutherste Kirke holder fast ved Sandheden baade om Guds almindelige Naade og om, at Grunden til det forskjellige Resultat ligger paa forskjellige Sider. Luther holder fast ved Sandheden paa begge Sider. Ogsaa de Nære maa erkjende dette, at deri laa Lutheranernes Styrke. Prof. Dr. Fr. Frank i Erlangen siger i sit Verk: „Die Theologie der Concordienformel“, at Konfordinformelen lod sig nøie med at stille Skriftens og den troende Erfarings Sætninger uformidlede ved Siden af hinanden og lod det staa hen, om en videnskabelig Udgyvning var mulig eller ikke. For Lutheranerne, fremhæver han, forelaa to Veie, paa hvilke de kunde undgaa den absolute Prædestination: „Den ene, paa hvilken man i Forstaaelsens Interesse betonede Menneskets Selvbestedmelse paa Befestning af den kristelige Troes fra først af fastsatte og skriftmæssige Grundsætninger: Den menneskelige Viljes fuldstændige Udygtighed og den ubetingede Naade i dens Genhold til de Troendes Vissheds; den anden, paa hvilken man netop i denne Vissheds og disse Sætters Interesse paa Befestning af den midlertidige Forstaaelse fastholdt begge Dele, den tidligere Lære om den ubetingede Naade og den bundne Vilje og Menneskets Selvsansvarlighed i sin Stilling til de paa det indvirkende Naademidler. Den første Bei betraadte Melancthon og Philippisterne, den sidste Luther og Konfordinformelen.“ („Theol. d. Conc.“ I, S. 119 f.). Man har ofte nævnt „Lutherst Ugeskrift“. Jeg vil anføre Vidt af „Luth. Ugeskrift“ over Ordet: „Vi forstaa stykkevis“. Det findes i No. 6 af Aargang 1884. „Den uomtvistelige bibelske Lære, at Gud har al Gien for de Frelstes Frelse og dog ikke den ringeste Skyld i de Fortabtes Fortabelse, den synes os at være en udsælselig Selvmodsigelse, og den er det for vor Forstand; hvorfor det Kirkesamfund, gennem hvis Lære der gaar et stærkt rationalistisk Drag, har overhugget Knuden ved at lære den absolute Prædestination. Men betænker vi, at Gud er Kjærlighed, og at det hører med til Kjærlighedens Væsen at være paa en Gang absolut tvingende og absolut ikke tvingende, saa bliver hin bibelske Lære vis og fast, ikke for Forstanden, men for Erfaringens Dom, en Dom, der falder saare ugunstig for den absolute Prædestination. Og Erfaringen er en sikker Læremester; den forjætter en Forstaaelse i Lysets Rige, og vi venter taalmodigt paa Knudens Løsning der, hvor alle Traade tydeligt sees; her lader vi os nøie med at forstaa stykkevis“ (Hg. i „Luth. Ugeskr.“ 1884, S. 86.). Her staa jeg ogsaa, om jeg end ikke kan løse alle Vanskeligheder. Denne Knude løses, naar man lærer, at et vist Forhold fra Menneskets Side er afgjørende for dets Omvendelse.

Past. Rasmussen: Vil til Prof. Varsen om Kollekten paa 20de Søndag sige, at jeg ofte beder derom, og at jeg takker Gud for, at han ogsaa har antaget sig mig. Men i dette Evangelium spørges: Hvorledes er du kommen hid ind og har ikke Bryllupsklædningen paa? Han kunde have den og skulde have den paa, men havde den ikke, derfor tag han. I Mat. 3, 18. læser vi: „Jeg raader dig at kjøbe Dienesalve af mig, at du kan se, og Klæder at iføre dig“. Han skal gjøre dette. Til Past. Koren vil jeg sige om det Ord: „Hvad har du, som du ikke har annammet?“ Hvad der er steet med mig, takker jeg Gud for. Den første Naade er af ham, denne Naade i Evangelium er ogsaa af ham, derfor prises han. Prof. Stub siger, at jeg skulde have sagt, at Mennesket afgjør sin Omvendelse. Det har jeg ikke sagt. At Gud sætter en Kraft ind i Mennesket, har jeg ikke sagt. Jeg har sagt, at Gud er tilstede i Ordet med sin Kraft, ved og gennem dette Kald sættes man i Stand til at følge Kaldet. Netop ved at høre Indbydelsen blev de satte i Stand til at følge Indbydelsen, de behøvede ikke at afslaa Kaldet. Jeg vil ikke prædike saaledes til Folk: I kan ikke omvende eder, ikke følge Kaldet; jeg vil ikke prædike, at Mennesket Intet skal gjøre.

Mødet hævet med Herrens Bøn.

D. Løkensgaard, Sefr.

Onsdag Formiddag den 29de Oktbr.

Mødet aabnet paa sædvanlig Naade af Past. E. P. Jensen.

Fortættelse af Protokollen for Mandag Formiddag oplæst, rettet og antaget; ligesaa Protokollen for Mandag Eftermiddag. Prof. Schmidt fik Tilladelse til at tilføje Protokollen Noget, som Sekretæren ikke havde.

En Del Rettelser af Protokollen for Fredag Formiddag oplæstes og antoges. Formanden udnævnte som Komite til at samle Reisebidrag til trægendr Præster Pastorerne Strand og Isberg.

Past. Torgerson bad om Tilladelse til at oplæse en Del Spørgsmaal til Prof. Schmidt, som det var ham en Samvittigheds sag at faa forelagt ham. Oplæsningen tillodes. Spørgsmaalene er følgende:

1. Er det Gud alene, som virker, baade at et Menneske vil omvende sig, og at det omvender sig?
2. Er det Gud alene, som borttager den indre gjenstridige Modstand mod Naaden der, hvor den borttages?
3. Er det Gud alene, som ikke blot giver Mennesket Kraften til at omvende sig, men ogsaa virker, at det bruger denne Kraft?
4. Afhænger et Menneskes Omvendelse og Salighed af Gud alene?

5. Kan og bør et Guds Barn have Troesvisshed om sin tilkom-
mende Salighed?

Foreslaaet og understøttet, at de, for hvem det ogsaa var en Sam-
vittighedsfag at faa disse Spørgsmaal forelagte Prof. Schmidt, skulde
opgive sine Navne.

Foreslaaet og understøttet, at Spørgsmaalene dikteres.

Past. Muus gjorde opmærksom paa, at det, som tillodes ved
Beslutningen, var, at Past. Torgerson fik oplæse Spørgsmaalene, men
ikke at Prof. Schmidt skulde svare derpaa. Dagsordenen er i Orden.

Past. Homme: Saavidt jeg kan skjønne, angaar disse Spørgs-
maal den Sag, vi har under Behandling, og da forstyrrer dette disse
Forhandlinger. Det, som disse Spørgsmaal indeholder, ligger i Sa-
gen, som vi har for os. Alle saadanne Bispørgsmaal forstyrrer blot.

Det blev foreslaaet og understøttet, at man gaar over til Dags-
ordenen. Forkastet med 70 mod 45 Stemmer.

Der gjordes Forslag om, at Debatten affjæres, og at man stem-
mer strax om, hvorvidt denne Sag skal behandles. 78 stemte for, 19
imod Forslaget.

Besluttet med 79 mod 39 Stemmer at behandle den af
Past. Torgersen foreslaaede Sag. Besluttet, at Spørgsmaalene dikteres.

Past. Bødman foreslog, at de, som ansaa disse Spørgsmaal
for u hensigtsmæssige nu, skulde tilkjendegive det ved Reising.

Past. Muus ønsker at vide Meningen med disse Spørgsmaal;
om der da ikke længere skal holdes Prestekonference?

Past. Rildahl spurgte, om ikke det var Meningen, at de, som
ansaa det for en Samvittighedsfag at faa gjort disse Spørgsmaal,
skulde tilkjendegive det ved at tilstemme dem.

Past. Koren vil gjøre opmærksom paa, at han ikke dermed er
tilfredsstillet, at Prof. Schmidt blot svarer paa disse Spørgsmaal;
der er ogsaa andre Ting, som maa svares paa.

Besluttet at forelægge Prof. Schmidt Torgersons Spørgsmaal,
og at de, for hvem det var en Samvittighedsfag at gjøre dette, skulde
opgive sine Navne.

Følgende opgav da sine Navne:

N. Christensen, J. Johansen, A. Larsen, L. P. Jensen, D. P.
Bangsnæs, B. Koren, P. A. Hendricksen, N. Pedersen, D. A. Normann,
J. Olvisaker, L. Larsen, R. L. Guttebø, J. A. Ottesen, T. H. Dahl,
J. A. Thorsen, D. Juul, C. F. Magelssen, C. Wulfsberg, G. Er-
dahl, M. Vangeland, M. Thorsen, A. Turmo, E. P. Jensen, B. Hovde,
J. J. Tacke, H. D. Roefod, W. Bilstad, P. A. Widdve, R. Berben,
J. Th. Olvisaker, H. A. Preus, Th. Johnson, D. C. Ottesen, J. A.
Blilie, A. Helgesen, E. Petersen, L. Markhus, N. P. Xavier, M. Roe-
fod, D. Brandt, A. C. Olsen, J. Welø, R. Magelssen, H. G. Stub,

C. C. Stoltz, M. F. Wiese, J. A. Møller, T. Rossholdt, G. Gulbrandsen, H. Krog, A. R. Rystad, D. H. Smeby, H. Anestad, E. Christensen, D. N. Fosmark, W. Petersen, S. S. Reque, D. Sando, D. N. Grønsberg, D. H. Aaberg, E. Borgen, B. A. Harstad, D. C. D. Hjort, G. A. Lunde, A. R. Sagen, H. J. Strand, J. Moses, L. Sherven, J. Vale, P. T. Hilmen, R. Bjørge, T. R. Thorvildsen, E. Dale, C. R. Preus, J. B. Frich, A. Mikkelsen, A. Bredeesen.

Past. Amlund stemte ikke, fordi det ikke var ham en Samvittighedsdag netop nu at faa disse Spørgsmaal frem.

Past. A. Lee: Dersom det ikke ogsaa tillades Prof. Schmidt at gjøre Modspørgsmaal under denne Konference, protesterer jeg.

Past. Stub: Jeg stemte ikke, fordi jeg tror, disse Spørgsmaal ikke vil føre til Noget.

Past. Rasmussen: Jeg nedlægger en Protest mod, at Pretekonferencens Majoritet saaledes afbryder Konferencens Forhandlinger.

Følgende tilstemte denne Protest.

L. M. Bjørn, Th. Eggen, D. M. Sævig, E. Jaastad, J. A. Hellestvedt, T. R. Mohn, A. J. Stadstad, M. D. Bockman, B. J. Muus, H. A. Hartmann, D. J. M. Wilhelmsen, J. R. Fjeld, N. A. Østebahl, D. H. Lie, A. L. Dahl, R. R. Fjeldstad, D. A. Mellby, R. D. Eidahl, A. C. Andersen, D. Østensgaard, B. Mikkelsen, J. R. Rildahl, E. J. Homme, J. Krohn, T. Betlesen, H. Skyberg, H. Røalvram, J. D. Hougén, R. Storli, R. Skyberg, R. Monrad, F. A. Schmidt, D. Waldebrand, J. M. Dahl, J. Bothne, D. C. Baker, D. B. Syftestad, R. Olsen, R. Thorstensen, E. Jensen, D. A. Bu.

Past. Koren: Vi vil ikke med disse Spørgsmaal hindre Enighed, men fremme den, da de netop angaar de Ting, som ligger os imellem.

Mødet hævet.

T. R. Thorvildsen, Sefr.

Onsdag Eftermiddag den 29de Oktbr.

Mødet aabnet paa sædvanlig Maade af Pastor Krog.

Formanden oplæste en Skrivelse fra Sven Bidne i Big Canoe.

Besluttet, at Manden tilskrives, at Konferencen ikke har Tid til at forhandle hans Skrivelse.

Følgende fraværende Prester undskyldtes: Estrem, Jacobsen, Feland, Wisnæs og Johannes Bergh.

En Skrivelse fra Past. Wisnæs oplæst og besluttet vedføjet Protokollen. Et Forslag om, at baade Elvestads og Wisnæs's Skrivelser trykkes, blev nedstemt.

Protokollen for Mandag Eftermiddag oplæst, rettet og vedtagen.

En Protest fra Majoriteten ved Afstemningen i Formiddagsmødet.

over Forslaget om, at forelægge Prof. Schmidt disse Spørgsmaal oplæst og besluttet vedføjet Protokollen. Den lød saaledes:

Protest.

Da de Spørgsmaal, som i Formiddag blev besluttet forelagte Prof. Schmidt, netop angaar de Punkter, hvorom der mellem ham og os har været Strid;

Da Spørgsmaalene ikke tjente til at hindre Arbejdet til Forstaaelse og Enighed, men til at fremme det;

Da vi erklærede, at det for os var en Samvittighedsag at faa disse Spørgsmaal forelagte og besvarede; og da det efter Guds Ord er ret og altid har været vor Skik, at Prestekonferencen sætter andre Sager tilside for at behandle, hvad der er Samvittighedsag for et Medlem af Konferencen, endfælgelig faa Mange: saa nedlægger vi Protest mod, at Minoriteten vilde herske over vore Samvittigheder, ved først at stemme imod Fremlæggelsen af hine Spørgsmaal og tillige ved at protestere mod den af Konferencen fattede Beslutning i Sagen.

Past. J. B o t h n e forlangte at faa sit Navn strøget fra den Protest, han havde tilfæstet om Formiddagen.

Følgende Forslag fra Past. H. A. Preus blev derpaa oplæst:

I Anledning af de til os under tidligere Forhandlinger henvendte Spørgsmaal svarer vi: At ethvert Menneske kan omvendes, naar Gud ved Ordet kalder paa det, og: At ethvert Menneske, naar Gud ved Ordet kalder paa det, kan omvende sig, naar dermed menes, ikke at Enhver, som hører Ordet har modtaget en Gave i Hjertet før Igjensfødselen til at omvende sig eller til at medvirke til sin Omvendelse, men at der er givet Enhver den fornødne Naade til at blive omvendt eller til at omvende sig. Vi forkaster den Lære, at Guds almindelige Naade og Virksomhed ved Naademidlerne ikke er fuldt ud tilstrækkelige til hvert eneste Menneskes Omvendelse og Bevarelse i Troen.

Derpaa oplæstes følgende Forslag af Past. H. A. Preus:

Konferencen udtaler sin dybe Bedrøvelse og Dødel over det Brud paa kirkelig Orden og Forskyrrelse af Fredsarbejdet inden vor Synode, som Prof. Schmidt har afstedkommet ved sin Medvirken til Presters Afsettelse, ved sin voldsomme og ophidsende Stridemaade i sit Blad og senest ved sine Optraad til Menighederne om at sætte sig op mod Synodernes Afgjørelse og ikke anerkjende de valgte Formænd og ved saaledes at nedbryde Synodens Orden og fremkalde Splid.

H. A. Preus.

Prof. Schmidt oplæste en trykt „Bekjendelse angaaende nogle omtvistede Løsepunkter“. (Se Bilag II).

Følgende Protest af Professorene Stub og Olvisaker oplæstes:

Til

den ærede Præsteference!

Da Pastor Muus i denne Forsamling har tilladt sig den Bestyrelse mod Pastor J. Halvorsen, at han paa sin Ordinationsdag har fremført „bitterlig Bøgn“ ved at sige, at han „ved Examen ved Luther Seminarium blev befunden uegnet til Præsteembedet“, saa erklærer vi undertegnede, at Pastor Halvorsen ikke har løjet paa sin Ordinationsdag ved at sige, hvad han har sagt, men tvertimod har sagt Sandhed, og vi henstiller til Konferencen, om en Mand, der fremkommer med en saadan Bestyrelse, ikke bør tages i Tugt.

Decorah, Iowa, d. 28de Oktbr. 1884.

H. W. Stub,
Bestyrer af Luther Seminarium.

Joh. Olvisaker,
Sekretær i Lærerkollegiet.

Følgende Forslag af Pastorerne Rasmussen og Bøckman blev oplæst af Formanden:

Undertegnede foreslaar:

Konferencen anmoder det theologiske Fakultet ved Kristiania Universitet om velvilligen at afgive en Betænkning i Anledning af den hos os verserende Lærestrid om Udvælgelsen og Omvendelsen.

Følgende Dokumenter fremsendes til Fakultetet:

1. Den fra den ene Part for denne Konference fremlagte Redegørelse.
2. Den fra den anden Part fremlagte „Betjendelse angaaende nogle omtvistede Lærepunkter“.
3. Referatet af denne Konferences Forhandlinger.

P. A. Rasmussen.

M. O. Bøckman.

Derpaa gik man over til at behandle det første af de to ovenstaaende Forslag af Past. H. A. Preus.

J. H. N. Mohn, Sefr.

Prof. Schmidt foreslaar et Substitut for dette Forslag. Substituttet blev oplæst. Past. T. H. Dahl talte for, at dette ikke var i Orden som Substitut, da Prof. Schmidt dog ikke kunde foreslaa, hvorledes vi skulde svare paa Spørgsmaal stillet til os fra hans Side.

Prof. Larsen: Preus's Forslag er fremsat som Svar paa Spørgsmaal. Vi vilde gjerne gjøre Rede for os med Hensyn til disse Spørgsmaal ved Siden af vor offentlige Redegørelse, og jeg havde det Haab, at den hele Konference vilde være i Stand til at antage dette. Schmidts Substitut er formelt ikke ude af Orden; men det er urimeligt nu at ville optage Konferencens Tid med at diktere og behandle et saa langt Forslag.

Past. Frich: Kan ikke fra Formens Side afstjære Schmidts Substitut; men det smerter mig, at vi ikke alle her kan antage dette

Forslag. Jeg antager, at Prof. Schmidt mener, at det uigjensfødte Menneske faar „en Gvne til at omvende sig eller til at medvirke til sin Ombendelse“, naar han kan komme med et saadant Modforslag. Tror, at om vi alle kunde tilstemme Preus's Forslag vilde det bringe os langt paa Vei. Saa langt vilde vi da være enige i et vigtigt Punkt. Kan ikke skjønne nogen anden Grund til at fremsføre et saadant Substitut end, fordi man virkelig tror, at det uigjensfødte Menneske faar en saadan Gvne i Hjertet.

Past. H. A. Preus: Tror ikke, at Schmidts Forslag kan optages som Substitut, da det behandler nye Punkter, som jeg i mit Forslag ikke har gaaet ind paa.

Past. Waldebrand: Som en Redegjørelse og Svar fra Preus og Andre har jeg Intet imod, at Forslaget vedføjes Protokollen, men er imod, at det skal tilstemmes som Forsamlingens Svar.

Prof. Schmidt: Har Intet imod, at den anden Part som saadan fremlægger en Redegjørelse, men er imod, at hele Forsamlingen skal vedtage den ene Parts Redegjørelse. Da maa jeg have Ret til at fremsføre et Substitut; de Andre tillægger os ligesaa mange falske Lærdomme, som vi dem.

Past. Muus: Der er oplæst et Svar fra Preus. Det er foreslaaet, at hele Forsamlingen skal tilstemme det. Nu har Prof. Schmidt foreslaaet et andet Svar, for at man kan se hvilket er bedst. Ellers har vi her faaet Lov at opstille og høre Forslag. Nu foreligger et Forslag, at Schmidts Forslag skal difteres.

Formanden: Har ikke hørt noget saadant Forslag.

Past. Muus: Jo, det er foreslaaet og understøttet.

Past. Preus bad om at faa Lov at forklare Meningen med sit Forslag. Det tillodes.

Past. H. A. Preus: Jeg blev foranlediget ved de Spørgsmaal, som fremsattes dels til mig og dels til Andre. Prof. Mohn har udtalt det som ønskeligt, at man kunde faa en Bekendelse om dette Punkt, som vi Alle kan være enige om. Og da mener jeg, det er nødvendigt, at ikke blot den ene Side svarer paa det. De, som ikke vil svare ja, kan jo svare nei.

Besluttet, at Prof. Schmidts Forslag difteres. Det lød saaledes: „Gud forlener alle Kaldede ved sit Evangelium den fornødne Gvne til at kunne omvende sig og blive troende paa Kristus. Hermed menes ikke, at det Menneske, som udvortes hører Kaldet, eller som indvortes har modtaget Kaldets første Virkninger, derved strax eier al fornøden Kraft og Gvne til uden videre at blive en Troende. Heller ikke menes, at de Kaldede kun har faaet en ydre Anledning til at bruge Raademidlerne, hvorved Gud, om han for Resten vil, kan omvende og igjensføde dem. Men hvad der menes, er, at Gud ikke kalder

noget Menneske med et tomt, indholdsløst Kald, men saaledes, at de første Naadevirkninger ved Kaldet er uundgaaeligt, og at Modtagelsen af disse efter Saliggjorelsens Orden vil trinvis medføre alle andre frelsende Naadevirkninger, saafremt ikke Mennesket stænger den Hellig Aand hans ordentlige Bei. Ved den uundgaaelige Modtagelse af de første Naadevirkninger, som Kaldet frembringer i Synderen, sættes denne i Stand til trinvis ogsaa at modtage de Følgende i den Orden og paa den Maade, som Saliggjorelsens Raad har fastsat for Alle. Joh. 5, 39. Mark. 4, 26. 28. Rom. 11, 23. Fil. 1, 6. Rom. 8, 30. Ap. Gj. 13, 46. Luk. 7, 30. Es. 5, 4. Luk. 13, 7—9. Joh. 12, 35. 36. Rom. 10, 13—21."

Past. M. Thorsen: Troede, at Prof. Schmidt allerede paa Side 3 af sin Bekjendelse har lært, at det uigjensigtede Menneske har Evne til at omvende sig. Der staar: Vi forkafter som falsk Være, at Gud . . . ikke forlener alle disse Mennesker, som han kalder, og hver enkelt af dem Naade, Kraft og Evne til at omvende sig til Gud og tro paa Kristus.

Past. Røren: Vil spørge Prof. Schmidt, om det er en Misforstaaelse af disse Ord: „Ved den uundgaaelige Modtagelse af de første Naadevirkninger o. s. v. sættes denne (Synderen) i Stand til“, at disse Naadevirkninger modtages af Alle og altsaa ikke kan modstaaes?

Prof. Schmidt: Ja, de første Naadevirkninger af Kaldet kan ikke modstaaes, men jeg bruger ikke gjerne det Udtryk uimodstaaelige.

Past. Røren: Jeg mener med Spørgsmaalet, om disse uundgaaelige Virkninger er de samme for Alle; thi det staar her.

Prof. Larsen: Skal paapege, at dette Preus's Forslag er bare hans eget private Forslag. Har hele Tiden villet gaa ud fra det Haab, at vi kan være enige ialfald om nogle Ting, og troede derfor, at dette Punkt maatte kunne tilstemmes af det store Flertal ogsaa fra den anden Side. Er der virkelig Ingen paa den anden Side, som vil stemme for, at Mennesket kan omvende sig, naar Gud kalder paa det, med den Restriktion, som her er gjort? Havde bedre Haab end som saa.

Past. H. A. Preus: Mit Forslag gik ud paa, at Konferencen eller saa mange, som kunde, skulde give Svar paa det Spørgsmaal: Om ethvert Menneske, til hvem Ordet kommer, kan omvende sig, jeg har svaret, at det baade kan omvendes og at det kan omvende sig, ret forstaaet. Skjønner ikke, at Prof. Schmidts Substitut behandler det Spørgsmaal, jeg har søgt at besvare.

Past. B. Petersen: Ønsker, før vi stilles, at beklage, at den anden Side ikke vil give Svar paa klart fremsatte Spørgsmaal.

Det blev derpaa bestemt, at Debatten affjæres, og at man gaar til Afstemning over de fremsatte Forslag.

Past. M u s: Foreslaar Afstemning ved Navneopraab; forkastet med 71 mod 23. 30 stemte ikke. Schmidts Substitut blev forkastet.

Preus Forslag blev derpaa antaget med 84 Stemmer, 5 imod, 38 stemte ikke.

Past. R a s m u s s e n forklarede, at han ikke kunde stemme for Schmidts Forslag, fordi han ikke havde faaet Tid til at overveie det, og ikke over Preus's Forslag, fordi det var tvetydigt.

Past. R o r e n: Jeg maa beklage, at vi ikke fik den anden Sides Betsjendelse ombestemt før Afstemningen. Det har været mig umuligt at følge med og se, om her er tilbagekaldt de falske Værdomme, som har været førte af Prof. Schmidt, og jeg vil saa Lov til at spørge: Er Prof. Schmidt rede til at forkaste den Være, at Saligheden afhænger af Guds Forubviden om Menneskets Forhold, og at det, som Menneskene i Naadetiden gjør eller ikke gjør ligeoverfor Guds kaldende Naade, har været bestemmende for Guds evige Salighedsbeslutning.

Prof. S c h m i d t: Roren har ingen Ret til at spørge mig derom, han har først at bevise, at jeg har lært det. Jeg har aldrig sagt eller skrevet noget Saadant. Roren har ikke ret til at plukke mig ud som et flabbet Faar, naar her sidder mange her omkring mig, som har samme Tro og Betsjendelse. Roren har fuld Anledning til at sætte mig i Anklagetilstand, men ikke til her i Konferencen at examinere mig.

Past. R o r e n: Jeg har ikke nævnt Andet end Prof. Schmidts egne Ord, og skal altsaa nu saa det Svar, at jeg ikke faar Svar. M u s: Er denne Sag optaget til Behandling? (F o r m.: Nei.) M u s: Og dog tillader Formanden det.

Prof. S c h m i d t: Formanden tillader Roren at afbryde Forhandlingerne, ret som det er; jeg protesterer imod saadan partist Fremgangsmaade.

F o r m a n d e n: Jeg har vist søgt at handle saa upartist som muligt; men jeg kan ikke paa Forhaand vide, hvad den, som reiser sig, vil sige, og fordrer Konferencen det, faar den vælge en anden Formand.

Past. H. A. S t u b: Jeg maa høiligen beklage, at saadanne Betsjldninger er gjorte mod vor Formand. Jeg har siddet her og beundret ham for den Ro og Upartisthed, hvormed han har ført Forhandlingerne.

Prof. S c h m i d t: Jeg beder om Forladelse for Betsjldningen om Partisthed; indser, at jeg har gjort galt deri.

Prof. R o a l t v a m: Foreslaar at Alle ved Reisingning tilstemmer

en Tak til Formanden for den Upartiskhed, hvormed han har ledet Forhandlingerne.

Saaledes blev gjort.

Et Forslag blev gjort om at adjournere til Kl. 7½ i Aften.

Past. M u s s: Det var før besluttet, at Konferencen skulde slutte Kl. 5½, men vi maa dog bestemme, hvorledes de, som vil forklare sin Stemmegivning skal gjøre det, og hvorledes Protokollen skal antages.

Forslaget om at adjournere til Kl. 7½ blev forkastet.

Bedtaget, at Lærerne ved Luther College gaar igjennem og justerer de Protokoller, som ikke er justerede af Prestekonferencen.

Besluttet: Ved de Taler, som ikke er gennemgaaede af selve Talerne, bemærkes dette i Protokollerne.

Besluttet, at Enhver skriftlig indsender Anmeldelse til Formanden om, hvor mange Exemplarer af denne Protokol han vil tage.

Paa Forslag af Past. Juul besluttet, at Sekretærerne takkes for deres flittige Arbeide.

Past. R a s m u s s e n spørger, om det blir ham tilladt at sende Past. Ellestads Skrivelse tilbage.

Besluttet, at overlade Past. Rasmussen at gjøre med Skrivelsen, som han synes bedst.

Past. H. A. P r e u s foreslaar, at Menigheden, vore Værter, takkes for deres Gjæstfrihed, og at dette sker i Kirken. Bedtaget.

Mødet hævet med Bøn.

J o h. H a l v o r s e n, Sekr.

Bilag 1.*)

Til Menighederne i den norske Synode.

En Redegjørelse.

Det er eder vel bekendt, at vi nu allerede i flere Aar har været angrebne og beskyldte for at føre falske Lærdomme om Udvælgelsen eller Naadevalget. Man har kaldt vor Lære kalvinist. De Lærdomme, som man har anklaget os for, er af to Slags: nogle, som vi aldrig har troet og aldrig lært; disse har vi offentlig fralagt os, men man har vedblevet at beskyldte os for dem; — andre, som vi virkelig har lært, fordi de udtrykkelig er lærte i Guds Ord og bekjendte af den lutheriske Kirke i dens offentlige Bekjendelseskrifter. Disse fastholder vi derfor uagtet alle Angreb. Ikke en eneste Lærdom vedkjender vi os, som ikke klart er grundet i Guds Ord og tydelig kan eftervises i den lutheriske Kirkes Bekjendelse.

Vi skylder vore Menigheder Regnskab for, hvad vi lærer og bekjender; og uagtet vi jo tør tro, at vore Tilhørere baade kjender vort Vidnesbyrd og vil dømme dette efter, hvad de hører af os, og ikke efter, hvad Andre siger, saa har vi dog anseet det for vor Pligt nu at forelægge eder denne vor fælles fuldstændige Redegjørelse, i hvilken vi haaber, at intet nødvendigt Spørgsmaal, der angaar de omstridte Lærdomme, er blevet ubesvaret.

Denne Redegjørelse forelægger vi eder da i Herrens Navn til Prøvelse efter Guds Ord.

I.

Om Guds almindelige Naade

er vor Tro, Lære og Bekjendelse følgende:

1.

Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige. Han vil ingen Synders Død og er ikke Skyld i nogen Synders Fortabelse. 1 Tim. 2, 4. 2 Petr. 3, 9. Ez. 33, 11.

Vi forkaster den kalvinistiske Lære, at Gud ikke vil alle Menneskers Salighed.

2.

Kristus har gjenløst alle Mennesker, og hans Gjenløsning har samme Indhold og Hensigt for Alle. 1 Tim. 2, 6. 2 Kor. 5, 15. 1 Joh. 2, 2. Matth. 18, 11. Joh. 1, 29.

Vi forkaster den kalvinistiske Lære, at Kristus i Virkeligheden kun har gjenløst de Udvalgte. 2 Petr. 2, 1.

*) Satserne i denne „Redegjørelse“ er de samme, som forelagdes Konferencen i Decorah i den senere Del af dens Møde; men Forordet til Menighederne, de tilgæbne Henvisninger og Underkrifterne er senere komne til.

3.

Gud kalder i Ordet alle Mennesker til Omvendelse, og „han vil i dem, som han saaledes kalder, ved Ordet virke, at de kunne blive oplyste, omvendte og salige“ (Konfessionsformelen, Grundig Forklaring, XI. 25. Lisbon Udg. S. 421). Dette Guds Kald er altsaa lige alvorligt og kraftigt ligeoverfor Alle. Ap. Gj. 17, 30. Mark. 16, 15. Matth. 23, 37. Ef. 6, 2. Matth. 22, 1—14.

Vi forkaster den kalvinste Lære, at Guds Kald kun er alvorligt og kraftigt ligeoverfor de Udvalgte.

4.

Raademidlerne har altid sin iboende Kraft til at virke Omvendelse, Tro og Bestaendighed og til saaledes at frelse det Menneske, til hvem de kommer. Raademidlerne har ikke forskjellig Kraft ligeoverfor de forskjellige Mennesker. Joh. 6, 63. Rom. 10, 6—8. 17. 2 Kor. 1, 18—20.

Vi forkaster den kalvinste Lære, at Raademidlerne kun er kraftige og virksomme for de Udvalgte.

5.

Raademidernes Kraft kan modstaaes, og deres frelsende Virkning kan hindres af ethvert Menneske og paa ethvert Punkt. Matth. 23, 37. Luk. 7, 30. Ap. Gj. 13, 46. Jak. 7, 11. 12. Ap. Gj. 7, 51. Ebr. 3, 7—11.

Vi forkaster Kalvinisternes Lære, at Guds Raade er uimodstaaelig, og at de i Sandhed gjenspøgte Mennesker ikke kan falde ud af Raadestanden.

II.

Om Omvendelsen

er vor Tro, Lære og Bekjendelse (i de omstridte Punkter) følgende:

1.

Omvendelsen (de Faldnes) er, „at det fra Guds Raade affaldne og i Synden døde Menneske bliver igjen ved Guds Kraft opvakt til det aandelige Liv, formedelst Troen forligt med Gud og saaledes ganske omvendt og forandret“. (Sml. Pontoppidan, „Sandhed til Gudsfrygtighed“, Sp. 677. „Udtog“, Sp. 532.) 2 Tim. 2, 25. 26. Jer. 3, 1. 6. 7. Ef. 2, 4—6. Ap. Gj. 26, 18.

2.

Naar den hellige Skrift kalder det naturlige Menneske dødt i Synden, saa betegner den derved ogsaa en saadan aandelig Usmagt og Trældom, at den frie Brug af Sjælens Evner i rent aandelige Ting er ganske og aldeles tabt og borte; „Forstanden er formørket, Viljen uduelig til det Gode og tilbøielig til alt Ondt, og Samvittighedens Fred er forstyrret“. (Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 383 [Sp. 382—386.] „Udtog“, Sp. 270.) Ab. 3, 1. 1 Kor. 2, 14. 1, 21. Matth. 13, 11 flg. 2 Kor. 3, 5. Rom. 3, 11. 12. 6, 20. 1 Mos. 6, 5. Joh. 8, 34. Ef. 2, 1—3. 4, 17. 18. Tit. 3, 3. 2 Petr. 2, 19. Ef. 49, 9.

3.

Som dødt i Synden kan det naturlige Menneske ikke selv forandre denne sit Hjertes Tilstand og heller ikke medvirke, hverken lidet eller meget, til, at den bliver forandret; thi „det Menneske, som ikke er gjenfødt, strider helt igjennem mod Gud og er ganske og aldeles Syndens Træl“, og „det er og bliver en Guds Fiende, indtil det ved den Hellig Aands Kraft bliver ved det prædikede og hørte Ord, af lutter Naade, uden nogen dets Medvirken, omvendt, troende, gjenfødt og fornyet“. (Konfordies Grund. Forkl. II. 44. S. 362 og II. 2. S. 350.) Joh. 3, 6. Rom. 8, 7—9. Ef. 2, 4—6. Fil. 2, 13. Jer. 31, 18. Hos. 13, 9. Matth. 11, 27. 5 Mos. 29, 4. 1 Kor. 12, 3. Kol. 2, 12. 13. Matth. 7, 17. 18.

4.

Det naturlige Menneske har Frihed og Magt til udbortes at høre og overveie Guds Ord eller til ikke at gjøre det, men til at frembringe nogen indre Hjertets Forandring til det Gode kan Mennesket ikke medvirke Noget. Kol. 2, 13. Fil. 2, 13. Joh. 15, 5. Luk. 11, 23. 2 Kor. 3, 5. Jer. 13, 23. Rom. 8, 8.

5.

Ikke at ville høre Guds Ord er en virkende og afgjørende Årsag til, at En ikke bliver omvendt. Rom. 10, 14. 17.

6.

At det uigjenfødte Menneske udbortes hører og med sin endnu formørkede Forstand overveier Guds Ord, er ikke nogen medvirkende, endelige afgjørende Årsag til, at det bliver omvendt, skjønt Hørelsen er nødvendig som et Middel, som Gud bruger til Omvendelsen. Matth. 13, 14. Rom. 8, 7. 9. 16. 10, 17. 1 Kor. 2, 14. Matth. 19, 22. Ap. Gj. 28, 26. 2 Tim. 3, 1—7. Rom. 10, 21. Ebr. 4, 2. Ap. Gj. 16, 14. 2 Kor. 3, 14. 15.

Vi forkaster den Paastand, at det naturlige, uigjenfødte Menneske, fordi det udbortes kan bruge Guds Ord, ved dette sit Forhold kan medvirke til sin Omvendelse.

7.

Guds Befaling: Omvender Eder, Naagn op o. s. v., beviser ikke, at det staar i det uigjenfødte Menneskes egen Magt at adlyde, ligesaa lidt som Befalingen: „Du skal elske Gud over alle Ting“, viser, at Mennesket er i Stand til at gjøre dette. Saadanne og lignende Ord er Midler, som Gud bruger baade for at bringe Mennesket til at erkjende sin egen Åimagt og tillige for ved det guddommelige Ords Kraft at frembringe den tilsigtede Virkning. Matth. 7, 18. Jer. 31, 18. 2 Tim. 2, 25. 2 Kor. 3, 5. Ef. 2, 1. Sml. Joh. 11, 43. Mark. 5, 41. 42.

Vi forkaster den semipelagianiske papistiske Misbrug af de nævnte Skriftsteder, at man ved dem vil bevise, at det staar i det uigjenfødte Menneskes Magt at adlyde; ligesaa, at derjom dette ikke var Tilfælde, at da Formaningerne og Befalingerne vilde være uden Mening.

8.

I det uigjenfødte Menneskes Vilje er der ikke nogen Kraft tilovers, ved hvilken han kan bistaa den Hellig Aands Virksomhed. Rom. 8, 7. 8. 1 Mos. 6, 5. Joh. 15, 5. 1 Kor. 2, 14. Joh. 6, 63. Ef. 2, 8—10.

Vi forkaster den modsatte semipelagianiske og synergistiske Bildefarelse.

9.

Et uomvendt Menneskes Vilje er ikke et medvirkende Redskab, men er selv den Gjenstand, paa hvilken den Hellig Aand virker for at omvende og forandre den. Thi da det uigjensødte Mennesket er dødt i sine Synder, saa „kan man ikke tilskrive Mennesket før dets Omvendelse nogen modus agendi eller nogen Naade at virke noget Godt paa i aandelige Ting“. (Konff. Gr. Forkl. II. 31 S. 359.)

Vi forkaster den synergistiske Lære, at det uigjensødte Menneske, ved Hjælp af nogle af Gud givne Kræfter, selv kan virke med til sin Omvendelse. Dette vilde forudsætte, at det uigjensødte og i Synden døde Menneske allerede havde en fra Syndens Trældom befriet Vilje til at bruge saadanne Kræfter; men dette strider mod Skriften.

Jer. 31, 18. 33. Ap. Gj. 15. 9. 2 Kor. 3, 5. 6. Fil. 2, 13. Ez. 36, 26. 27.

10.

„Denne Lære om vor naturlige Viljes Banmagt og Ondskab og om vor Omvendelse og Gjensødelse, at den alene er et Verk af Gud og ikke af vore Kræfter, bliver imidlertid paa en ufristelig Naade misbrugt baade af Enthusiaster og Epikuræere“ (Konff. Gr. Forkl. II. 21 S. 357.), nemlig til Foragt for Naadens Midler, til Egegyldighed for Omvendelse, ja endog til Spot; men dette berettiger os ikke til at forbigaa, forandre eller indskrænke Guds Ords udtrykkelige og ofte gjentagne Lære derom. 1 Kor. 4, 12—15. Jer. 6, 10. 19. Ap. Gj. 20, 18. 21. 26. 27. 1 Tim. 1, 13. Rom. 3, 8.

11.

Menneskehjertets Forberedelse til Omvendelsen ved den forberedende Naade er ligesom Omvendelsen selv en Gjerning af den Hellig Aand ved Ordet og skildres i den hellige Skrift under mange Navne, saasom: Kaldelse, Opvækkelse, Indbydelse, Dragelse, Bansen o. s. v. Matth. 20, 16. 2 Tim. 1, 9. Ef. 5, 14. Luf. 14, 16. Joh. 6, 44. Jer. 31, 3. Joh. 12, 32. Ab. 3, 20.

12.

I denne Forberedelse til Omvendelsen kan der være forskellige Trin og Grader, gennem hvilke Menneskene føres stundom i længere, stundom i kortere Tid; thi Gud handler i sin Visdom og Kjærlighed saare forskjellig med de forskjellige Mennesker. Ef. 48, 4. Ap. Gj. 24, 25. 1 Tim. 1, 13. Ap. Gj. 26, 28. 29. Ebr. 4, 12. Luf. 13, 17. Mart. 12, 34. Luf. 24, 25. Ap. Gj. 16, 14. 13, 48. Matth. 21, 28. 29. Luf. 11, 27. 28.

13.

Ligesom det uigjensødte Menneske er uden Evne til selv at medvirke, men er passivt, d. e. bliver paavirket, naar Guds Aand ved Ordet først begynder at virke paa det, saa er det heller ikke virksomt til at fremkalde de efterfølgende Bevægelser eller Forandringer, der sker under den forberedende Naades Virksomhed, men er ogsaa derunder passivt, d. e., bliver alene paavirket, indtil Omvendelsen er indtraadt, og

Viljen saaledes bliver frigjort og dygtig til det Gode. (Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 478. 485. 498. 586.)

Vi forfatter den nyere synergistiske Lære, at ethvert Menneske, til hvem Guds Råd kommer, før Gjenfødselen faar ved Ordets Virkning en befriet Vilje, saa at det endnu uigjensødte Menneske skulde være i Stand til at ville det Gode eller selv bestemme sig for Gud og saaledes selv afgjøre sin Omvendelse og Salighed, og at Menneskets Omvendelse saaledes afhænger af dets eget Valg. At det Menneske, som ikke bliver omvendt, har sig selv at takke derfor, det er Skriftens Lære; men den lærer ikke dette om dem, der bliver omvendte.

Joh. 3, 6. Rom. 8, 7. Ef. 2, 4. 5. 1 Kor. 2, 14. Fil. 2, 13. Gal. 5, 17. Rom. 7, 18. 22. 23. Jak. 1, 18. 1 Petr. 1, 23. Joh. 1, 5. Rom. 14, 23. 9, 16. 1 J. 13, 9. Luk. 11, 23. Joh. 1, 12. 13.

14.

Naar vi lærer, at Mennesket under den forberedende Naade og i selve Omvendelsen forholder sig passiv, saa er det „ikke vor Mening, at der i Omvendelsen slet ingen ny Bevægelse bliver af den Hellig Aand vakt hos os, og ingen aandelig Virkning begyndt“ (Konf. Gr. Forkl. II. 46. S. 363.); thi enhver af de forberedende Virksomheder af den Hellig Aand kan hos det endnu uigjensødte Menneske fremfalde endog voldsomme Bevægelser og Rørelser (f. Ex. Skræk, Nød og Anstængelse for at gjøre sig retfærdig efter Loven). Men da det uigjensødte Menneske endnu ikke kender Gud som sin Frelser og i sit Hjertes Grund er Gud fiendsk, saa kan han ikke i Sandhed vende sig med sit Hjerte til Gud eller bidrage Noget til sit Hjertes Forandring og saaledes medvirke til sin Omvendelse. Ap. Gj. 2, 37. 2 Kor. 4, 6. Ap. Gj. 24, 25. 16, 27—30. Rom. 7, 8—11. Se under Sats 3.

15.

Guds Virken paa Mennesket sker ikke ved Tvang, men ved Viljens Forandring. Derfor, saavist som det er, at Gud alene virker Omvendelsen, saavist er det ogsaa, at Mennesket omvender sig, og at det Menneske, som omvender sig, vil omvende sig. Thi det Menneske, som omvender sig, gjør det ikke tvungent, men villigt, omvendtstjont det er Gud alene, som bevirker, at Mennesket baade vil dette og gjør det. Thi det er ikke Gud, men Mennesket, som angreder sin Synd, det er Mennesket, som opgiver sin Modstand, det er Mennesket, som tror og falter gode Forsætter og saaledes bestemmer sig for Gud, om end alt dette er Naadevirkninger, som Gud alene, uden nogen Medvirksomhed af Mennesket, har frembragt i det ved Ordets Kraft, hvorved han i sin Naade høier og bestemmer Viljen. (Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 585. 586. [Sp. 692. 487. 488.]) Jer. 24, 7. Joh. 1, 12. Jer. 20, 7. Ez. 18, 31. 32. 36, 26. Ps. 51, 14. Ef. 55, 6. 7. Fil. 2, 13.

16.

Da det uigjensødte Menneske er Gud fiendsk og helt igjennem strider mod Gud, saa hører det med til den Hellig Aands naadige Virksomhed, at „borttage Viljens Gjenstridighed“. Denne Borttagelse sker ikke ved Tvang, men ved Guds Dragelse; thi „Gud Herren drager det Menneske, som han vil ombende, saa at der af en formørket

Forstand bliver en oplyst Forstand og af en gjenstridig Vilje en lydig Vilje. Og det kalder Skriften at skabe et nyt Hjerter (Ps. 51, 12.)". (Pontf. Gr. Forfl. II. 30. S. 359. Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.", Sp. 485. „Udtog", Sp. 369.) Rom. 8, 7. Ap. Gj. 7, 51. Ef. 63, 17. 2 Tim, 2, 25. Ap. Gj. 9, 1 fig. Ez. 36, 26. Joh. 6, 44. Matth. 11, 27.

17.

Enhver Modstand af det uigjensødte Menneske er det Guds naadige Vilje at borttage hos ethvert Menneske, til hvem hans Rald i Ordet kommer. Hvor Mennesket ikke desto mindre vedbliver i sin Modstand, har dette ikke sin Grund i nogen Mangel eller Utilstrækkelighed i den Hellig Aands Virksomhed, men i Menneskets egen Ondskab. Heraf har vi dog efter Skriften ikke Ret til at slutte, at de Mennesker, hos hvem Modstanden borttages, selv paa nogen Maade har medvirket til dette Resultat, der alene maa tilskrives Guds Naade.

Vi forkaster den Lære, at det uigjensødte Menneskes udbortes Hærelse af Guds Ord er en Ophævelse af Menneskehjertets gjenstridige Modstand og saaledes en Forandring i dets virkelige Forhold til Gud.

Ligesaa forkaster vi den Lære, at denne indre, gjenstridige Modstand, hvor den borttages, ikke bliver borttaget af Gud, men af Mennesket selv, enten ved dets naturlige Kræfter eller ved Kræfter, som det endnu uigjensødte Menneske skulde have modtaget af Gud.

1 Tim. 2, 4. Ez. 11, 19. Ap. Gj. 7, 51. Jer. 7, 25—27. Luk. 7, 30. Matth. 23, 37. Hof. 13, 9. Se under Sats 3.

18.

Naar et Menneske ikke bliver omvendt, saa kan det ikke med Rette undskyldes sig med, at det ikke kunde. Thi denne Hindring ligesom Alt, hvad der hindrer et Menneskes Omvendelse, er det Guds alvorlige Vilje at borttage. Aarsagen er alene den, at Mennesket selv ikke vilde. Matth. 21, 32. 22, 4. Ps. 95, 8. Ef. 55, 6. 7. Ap. Gj. 7, 51. Ef. 65, 2.

19.

Da det er Guds naadige Hensigt ved Naadens Midler at borttage enhver Hindring for Omvendelse, og det dog staar i Menneskets Magt paa ethvert Punkt at vedblive i sin Modstand mod Gud, saa er et Menneske aldrig uden Ansvar ligeoverfor Guds Naade, om end Mennesket kan spotte og sige, at naar Gud er den, som gjør Alt til Salighed, saa har jo Mennesket selv intet Ansvar, saaledes som vi se i Rom. 9, 19. Se under Sætterne 17 og 18.

20.

Mellem dem, som ved den forberedende Naade er vakte af Syndens Svov, er urolige i Samvittigheden og derfor søge at undsky Guds Brede, og dem, med hvem dette ikke er Tilfældet, er der kun en Gradsforskel, saalænge indtil Troen kommer til. Indtil dette sker, er Mennesket endnu kjødeligt og fiendsk mod Gud; thi en Mellemtilstand mellem omvendt og uomvendt, gjensødt og uigjensødt, troende og vantro gives ikke. (Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.", Sp. 498. [Sp. 484. 323. 327.] „Udtog", Sp. 217.) Joh. 3, 6. Matth. 6, 24. Luk. 11, 23. Matth. 7, 13. 14. Ap. Gj. 26, 18. Ebr. 11, 6. Ef. 2, 5. 8.

21.

Hvor den første Gnist af den sande Tro er tændt i et Menneskes Hjerte, der er Mennesket i Sandhed omvendt. Matth. 12, 20. Mark. 9, 24. Luk. 17, 5. Ebr. 5, 13. Ef. 42, 3. 35, 3. 4.

22.

Stjont Omvendelsen i egentlig Forstand som en Overgang fra Død til Liv nødvendig maa ske i et Dieblit, saa er det dog oftest ikke muligt i Erfaringen at angive, naar Troen stæbes i Hjertet, og saaledes at mærke Overgangen mellem den forberedende og den egentlig omvendende Naades Virksomhed; „thi den Hellig Aand virker ikke paa Menneskets Vilje ligesom ved voldsomme Ryk, og der kan ikke paapeges, ligesom i et mathematisk Punkt, naar den befrieede Vilje begynder at virke“ (Martin Chemnitz). Matth. 6, 24. Luk. 11, 23. Ef. 5, 14.

III.

Om Udvælgelsen.

Forbemærkninger.

1.

Ordene: Naadevalg, Udvælgelse, Prædestination, Forudbestemmelse til Salighed, Bestikkelse til det evige Liv, er Udtryk, der i Skriften og i Bekjendelsesfristerne alle betegner den samme Sag. Rom. 11, 5. Eml. Rom. 8, 29. 30. 33. Ef. 1, 4. 5. 11. Matth. 20, 16. Ap. Gj. 13, 48.

Vi forkaster den Paastand, at i nogen af de Skriftsteder, der handler om og forklarer os Udvælgelsen, Ordene „udvalgt“ og „udvælge“ skulde have en anden Betydning end den, som vore Bekjendelsesfrister har fundet deri, nemlig Udvælgelse til den evige Salighed, saaledes som Frelseren selv bruger Ordet i Matth. 22, 14. 24, 22. 31. Mark. 13, 22. o. s. v.

2.

Læren om Udvælgelsen er ikke en Hovedartikel i Guds Ords Lære; thi et Menneske kan være en troende Kristne og blive salig, om han ikke er naaet til Erkjendelse eller Tilsegnelse af denne Lære. Men da den hellige Skrift behandler den, „maa man ikke for Misbrugens og Misforstaaelsens Skyld forbigaa og forkaste det guddommelige Ords Lære“. (Pontf. Gr. Forkl. XI. 1. S. 417.) 1 Kor. 3, 2. Ebr. 5, 12. 13. 2 Tim. 3, 16. 17. Ap. Gj. 20, 27.

3.

Til Omvendelse og Tro kommer et Menneske ikke ved at gruble over Guds Forudbestemmelse, men ved at tilegne sig Evangeliet om Guds almindelige Naade i Kristo. Ingen, som ikke ved Evangelium allerede er bleven en sand Troende, kan tilegne sig Læren om Udvælgelsen til Trøst. Luk. 13, 23. 24. Rom. 1, 16. 17. Matth. 11, 28.

Vi forkaster den kalvinste Bildfarelse, der gjør Læren om Udvælgelsen til Udgangspunkt for den kristne Tro.

4.

Læren om Udvælgelsen staar i nøie Forbindelse med de grundlæggende Hovedartikler i den kristne Tro, saasom: at det faldne Menneske er fuldkommen fordærvet og dødt i Synden, at Gud vil alle Menneskers Frelse, at Kristus har gjenløst Alle, at Raademidlerne er kraftige for Alle, at Saligheden er af Guds Naade alene, og at den derfor erholdes ved Troen alene uden Lovens Gjerninger. Ef. 1, 3 flg. Rom. 8, 29 flg. Matth. 22, 1 flg. 1 Petr. 1, 1. 2. 2 Thess. 2, 13.

Derfor kan Læren om Udvælgelsen kun da bevares ren, naar disse Hovedartikler bevares i sin Renhed.

5.

Medens det, som i Guds Ord er lært os angaaende Udvælgelsen, er klart og bestemt, saa har dog „Gud angaaende denne Hemmelighed endnu fortiet og skjult Meget og alene forbeholdt det sin Visdom og Erkjendelse, hvilket vi ikke skal udforske, ei heller følge vore egne Tanker derom, slutte eller gruble derover, men holde os til det aabenbarede Ord. Denne Paamindelse er i høieste Grad fornøden. Thi med Sigt har vor Nysgjerrighed altid meget mere Lyft til at befatte sig end med det, som Gud derom har aabenbaret os i sit Ord, fordi vi ikke kan saa det til at passe sammen, hvilket heller ikke er os befalet at gjøre“. Sml. Romfordief. XI 40. 41. 42. S. 423—24. Rom. 11, 33—36. Job 38, 1 flg. 40, 2. 42, 3. Ef. 5, 8. 9.

6.

Hvor der i Guds Ord møder os to klart lærte Sandheder, som vi ikke efter vor Fornuft kan rime sammen, der skal vi lade dem staa ved Siden af hinanden, „tage vor Tanke til Fange“ og tro begge Dele. Rigesom vi maa gjøre dette i Læren om Treenigheden, i Læren om Kristi Person, om Nadveren og om Omvendelsen, saaledes ogsaa i Læren om Udvælgelsen. Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“ Sp. 80. [Sp. 15. 16.] 1 Kor. 13, 9—12. 2 Kor. 10, 5. Sml. Ebr. 11, 17—19. Joh. 10, 35. Præd. 8, 17. Ordsp. 3, 5. 1 Sam. 1, 23.

Vi forkaster den modsatte Fremgangsmaade som farlig og formastelig.

7.

Mellem Skriftens Lære om den almindelige Naade og om Udvælgelsen findes der ikke nogen virkelig Modsigelse, om end disse Læremomme ikke kan rimes sammen efter Fornuften. Den, som vil saa dem til at rimes efter vor Fornufts Dom, vil ikke kunne opnaa dette uden ved at indskrænke eller forandre den ene eller den anden af dem og maa paa den ene Side afvige fra Skriftens Lære om Udvælgelsen og paa den anden Side enten fra Skriftens Lære om Guds Naades Almindelighed (Kalvinisme) eller fra Skriftens Lære om Menneskets fuldkomne Fordærvelse (Synergisme). Skriften giver os ingen anden Forklaring end den i Jos. 13, 9.: „Din Fordærvelse er af dig selv, o Israæl, men i mig er din Hjælp.“ 2 Kor. 1, 18. 19. 1 Kor. 2, 12. 13. 1 Tim. 2, 4. Sml. Ap. Gj. 13, 48. Matth. 23, 37. Sml. Rom. 9, 16.

8.

Enhver Troesartikel maa søges i de Skriftsteder, i hvilke vedkommende Lære af de hellige Forfattere særskilt og udførligt er behandlet. Efter disse Steder maa de andre Steder forklare, i hvilke samme Lære kun leilighedsvis omtales. Rom. 12, 6. 1 Petr. 4, 11.

Det er derfor en forkastelig Naade at behandle Skriften paa, naar man i Læren om Udvælgelsen dels mere eller mindre tilfidsætter de Steder, hvor denne Lære særskilt og udførligt behandles, dels vil forklare disse efter saadanne Steder, hvor denne Lære enten kun i forbigaaende eller endog slet ikke behandles.

9.

De Steder i Skriften, som særskilt og udførligt behandler Læren om Udvælgelsen, er fornemmelig: Ef. 1, 3 flg. Rom. 8, 29 flg. Matth. 22, 1 flg. 1 Petr. 1, 1. 2. og 2 Thess. 2, 13.

Paa disse Steder grunder vi derfor vor Tro og Lære angaaende denne Sag, som indeholdes i følgende Satser:

10.

„Gud har i dette sit Naad, Forsæt og Bestikkelse ikke alene i Almindelighed beredt Saligheden, men har ogsaa i Naade ihukommet hver eneste Person af de Udvvalgte, som ved Kristum skulle blive salige, udvalgt ham til Salighed og besluttet, at han“ (ved Naadens Midler og i Saliggjorelsens Orden) „vil ved sin Naade, Gaver og Virkning bringe, hjælpe, befordre, styrke og opholde ham dertil“. (Konff. Gr. Forkl. XI. 19, S. 419 flg.) Ap. Gj. 13, 48. Rom. 11, 5. Joh. 15, 16. Matth. 16, 18. Joh. 10, 28. Ef. 43, 1. Se under Satz 9.

11.

Udvvalgte er alle de og kun de, som dør i Troen paa Kristum. Sml. Konf. ordieb. XI, 3 og Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 547., samt „Udbyg“, Sp. 426 og 454. Matth. 24, 24. 31.

Vi forkaster den huberske Bildjarelse om en Udvælgelse af alle Mennesker. Matth. 22, 14.

12.

At Naadevalget ikke gjælder alle Mennesker, har ikke sin Grund i nogen Uvillighed hos Gud til at gjøre alle Mennesker salige. Thi Gud har ikke ifølge nogen evig Beslutning enten forudbestemt til Fordømmelse eller med sin Naade forbigaaet noget Menneske. At de Mange ikke er udvalgte, har alene sin Grund i deres Gjenstridighed eller i deres fornægtelse og vedvarende Træfald fra Naaden; „de have beredt sig selv til Bredens Rar“. (Sml. Konff. Gr. Forkl. XI. 52. 53. S. 426—27. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 545. 546.) 1 Tim. 2, 4—6. Matth. 25, 41. 23, 37. Ef. 65, 2. Jer. 7, 24. Matth. 22, 1—14. 2 Petr. 2, 1 flg. Luk. 11, 24—26. Ef. 3, 9. 5, 1—6. Jos. 13, 9. Rom. 9, 22, 23.

Vi forkaster den kalvinste Lære, at Gud har forudbestemt nogle Mennesker til Fortabelse.

13.

Udvælgelsen er ikke en blot Forudbestemmelse til Salighed eller „en saadan Mønstring: denne skal blive salig, hin skal fordømmes“, „som om den ikke indeholdt Mere i sig, eller som om der ikke hørte Mere til den“. (Konff. Gr. Fortf. XI. 7. S. 418.) Megetmere staar den i den allernærmeste Sammenheng med Guds almindelige Naadevilje, idet den indbefatter den hele Saliggjorelsens Orden, gennem hvilken Gud i Udvælgelsen har besluttet at føre de Udvalgte og gjerne vilde føre alle Mennesker frem til Salighed. Ef. 1, 3 flg. Rom. 8, 29 flg. 1 Petr. 1, 1. 2. 2 Thess. 2, 13.

Den Fremstilling, der indskrænker Udvælgelsen til den nøgne Beslutning om Salighed, og som udelukker derfra Guds Beslutning om Veien og Midlerne til Salighed, anerkjender vi ikke som Skriftens eller Konfessionens Fremstilling. (Konfession. XI § 6 og § 19.) Dog, saalænge som Væsenet om Synd og om Naade bevares ren, anser vi ikke Noget, der har brugt eller bruger hint ufuldstændige Udvælgelsesbegreb, for en falsk Lære. Derfor anerkjender vi, vel ikke som en fuldstændig Begrebsbestemmelse af Udvælgelsen, men dog som en ret Fremstilling af det sidste Led deri, det i Pontoppidans „Sandhed til Gudsfrygtighed“ paa Sp. 548 givne Svar, saalydende: „At Gud har beffattet alle dem til det evige Liv, som han af Evighed har seet at vilde antage den tilbudne Naade, tro paa Kristum og i denne Tro blive bestandige til Enden. Rom. 8, 28—30.“ 2 Tim. 1, 13.

— saaledes forstaaet, som det er udviklet hos Joh. Gerhard i følgende Citat: „Kristi Fortjeneste er Aarsagen til vor Udvælgelse. Men da Kristi Fortjeneste ikke gavner Noget uden Tro, derfor siger vi, at Hensynet til Troen er en Bestanddel af Udvælgelsens Beslutning. Med lydelig Røst bekjender vi, at vi lærer, at Gud ikke har fundet noget Godt i det Menneske, som skulde udvælges til det evige Liv, at han ikke har taget Hensyn hverken til gode Gjerninger, ei heller til den frie Viljes Brug, ja hvad mere er, ikke engang til Troen selv paa den Naade, at han derved er bleven bevæget, eller at han for dens Skyld har udvalgt Nogle; men vi siger, at det er ene og alene Kristi Fortjeneste, hvis Værdighed Gud har taget i Betragtning, og at han af idel Naade har fattet Udvælgelsesbeslutningen. Dog, efterdi Kristi Fortjeneste kun ved Troen findes i et Menneske, desaaarsag lærer vi, at Udvælgelsen har fundet Sted i Betragtning af Kristi Fortjeneste, som skulde gribes ved Troen. Vi siger derfor, at alle de, og blot de, er af Gud i Evighed udvalgte til Salighed, om hvem han har forudseet, at de formedels den Hellig Aands Virksomhed ved Evangeliets Tjeneste vilde komme til i Sandhed at tro paa Forløseren Kristum og blive bestandige i Troen indtil Enden.“ (Gerh. loc. de electione § 161.)

Derfor erklærer vi ogsaa, at vi staar i Troessamfund med dem, der ligesom Pontoppidan og Johan Gerhard lærer ret om Synd og Naade og ligesom disse forkaster den Lære, at Gud ved Menneskenes Forhold er bleven bestemt til at udvalge dem.

14.

Naadevalget eller Udvælgelsen er ikke en Dommerhandling, men alene en Naadehandling. Rom. 11, 5. 6.

15.

Naarsagen til Naadevalget er alene Guds Barmhertighed og Kristi allerhelligste Fortjeneste, og der er ikke hos os nogen Naarsag dertil, formedelst hvilken Gud har udvalgt os til det evige Liv. Sml. Romff. „Kort Begreb“ XI. 20. S. 334. Ef. 1, 4. 5. Tit. 3, 4—7.

Vi forkaster den synergistiske Lære, at Gud ved Menneskets Udvælgelse er bleven „bestemt af“ eller har „taget Hensyn til“ eller har „rettet sig efter“ Menneskets „Forhold“. Thi et Menneskes (gode) Forhold betegner Noget, som Mennesket „gjør eller lader“, eller en Lovens Gjerning, og naar der tales om Udvælgelsen til Salighed og Opnaaelse af Salighed, da bekjender vi, at „dertil duer vore bedste Gjerninger slet Intet“. (Sml. Pontopp. „Sandh. til Gudfr.“, Sp. 325. [Sp. 323. 327.] „Udtog“, Sp. 215. 217.) Naar derimod Talen er om Fordømmelse, da bekjender vi, at Menneskets (onde) Forhold er Naarsagen dertil. Ef. 2, 4. 5. 8. 9. Matth. 22, 5—8. 1 Kor. 4, 7. Joh. 3, 27. 1, 17.

16.

Stjønt et Menneskes gode Forhold (d. e. Lovens Gjerninger) ikke kan bidrage Nogetsomhelst til hans Salighed, saa er det dog paa den anden Side vist, at et Menneskes onde Forhold desværre kun altfor let kan bringe ham i Fortabelse. Da tillige den eneste Vej til Salighed, paa hvilken Gud fører de Udvalgte, er gennem Omvendelse, Tro og Helliggjørelse, og altsaa den, der vil blive salig, maa findes paa denne Vej, saa er det bespøtteligt at sige, at naar vort Forhold ikke hjælper os til Salighed, saa kan vi forholde os, som vi vil, hvilket er den gamle Forargelse over Evangeliet. Sof. 13, 9. Joh. 14, 6. 2 Thesj. 2, 13. Rom. 3, 8. 6, 1. 2. Se under Satserne 12 og 13.

17.

Da alt Godt hos Mennesket er Guds frie og uforsthyldte Naadegave, saa er der Intet hos Mennesket, som har kunnet bevæge Gud til at udvælge det. Heller ikke Menneskets Tro har kunnet bevæge Gud dertil, thi Troen er selv en fri Naadegave af Gud, som han ikke er bleven bevæget til at skjenke Mennesket ved noget Godt hos dette, men alene ved sin Barmhertighed for Kristi Skyld; „thi Gud har i sin Naadslutning, før Verden blev til, besluttet og bestikket, at han selv med sin Hellig Aands Kraft gennem Ordet vil skabe og virke i os Alt, hvad der hører til vor Omvendelse.“ (Romff. Gr. Forkl. XI. 34. S. 423.) Fil. 1, 29. Jak. 1, 17. 1 Kor. 4, 7. Ef. 2, 8. 9.

Da vi bliver salige af Naade og derfor ved Troen alene uden Lovens Gjerninger, saa kommer Troen her ikke i Betragtning som en Lovens Gjerning, d. e., som et godt „Forhold“ fra vor Side. Vi forkaster derfor den synergistiske Lære, der giver Troen denne Betædning. Rom. 4, 16.

18.

Troen maa ikke udelukkes fra Naadevalget, thi der er ikke noget Naadevalg uden i Kristo, og kun ved Troen kommer Mennesket i Foræning med Kristus. Derfor er ogsaa i Udvælgelsen Troen medindbefattet som en Del af den i selve Udvælgelsens Beslutning fastsatte Orden. 2 Thesj. 2, 13. Se under Satserne 9 og 13.